

European Securities and
Markets Authority

Smjernice

o upravljačkom tijelu tržišnih operatera i pružatelja usluga dostave podataka

Sadržaj

1	Područje primjene	3
2	Definicije	4
3	Svrha.....	5
4	Obveze usklađenosti i izvještavanja	6
4.1	Status smjernica.....	6
4.2	Zahtjevi za izvještavanje	6
5	Smjernice o upravljačkim tijelima u skladu s člankom 45. stavkom 9. i člankom 65. stavkom 3. Direktive MiFID II.....	6
5.1	Dovoljna vremenska posvećenost : općenito.....	6
5.2	Dovoljna vremenska posvećenost : izračun broja direktorskih funkcija	8
5.3	Znanje, vještine i iskustvo.....	9
5.4	Poštenje i savjesnost.....	10
5.5	Neovisnost	11
5.6	Odgovarajući ljudski i financijski resursi namijenjeni obuci i osposobljavanju članova upravljačkog tijela tržišnih operatera	13
5.7	Raznolikost	14
5.8	Vođenje evidencija	15

1 Područje primjene

Tko?

1. Ove se smjernice primjenjuju na nacionalna nadležna tijela, tržišne operatere i pružatelje usluga dostave podataka.

Što?

2. Smjericama zasnovanim na članku 45. stavku 9. Direktive 2014/65/EU (Direktiva MiFID II)¹ za tržišne operatere i članku 63. stavku 2. Direktive MiFID II za pružatelje usluga dostave podataka, pojašnjavaju se zahtjevi primjenjivi na članove upravljačkih tijela tržišnih operatera ili pružatelja usluga dostave podataka. Smjericama zasnovanima na članku 16. Uredbe (EU) br. 1095/2010 (Uredba o ESMA-i)² pojašnjava se način na koji tržišni operateri ili pružatelji usluga dostave podataka trebaju evidentirati informacije kako bi ih stavili na raspolaganje nadležnim tijelima radi izvršavanja njihovih nadzornih zadaća.

Kada?

3. Ove se smjernice primjenjuju od 3. siječnja 2018.

¹ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU (SL L 173, 12.6.2014., str. 349. – 496.).

² Uredba (EU) br. 1095/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala), izmjeni Odluke br. 716/2009/EZ i stavljanju izvan snage Odluke Komisije 2009/77/EZ (SL L 331, 15.12.2010., str. 84.).

2 Definicije

4. Osim ako je drugačije navedeno, pojmovi upotrijebljeni u Direktivi MiFID II imaju isto značenje i u ovim smjernicama.

3 Svrha

5. Svrha je ovih smjernica razviti zajedničke standarde koje tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebaju uzeti u obzir prilikom imenovanja novih i procjene trenutačnih članova upravljačkog tijela, kao i dati naputke o načinu na koji tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebaju evidentirati informacije kako bi ih stavili na raspolaganje nadležnim tijelima radi izvršavanja njihovih nadzornih zadaća.

4 Obveze usklađenosti i izvještavanja

4.1 Status smjernica

6. Ovaj dokument sadržava smjernice donesene na temelju članka 45. stavka 9. i članka 63. stavka 2. Direktive MiFID II i smjernice donesene na temelju članka 16. Uredbe o ESMA-i. U skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe o ESMA-i, nadležna tijela i sudionici financijskih tržišta moraju uložiti sve potrebne napore da se usklade sa smjernicama i preporukama.
7. Nadležna tijela na koja se ove smjernice primjenjuju trebaju osigurati usklađenost tako da ih uključe u vlastitu praksu nadzora, i onda kada su određene smjernice iz dokumenta usmjerene prvenstveno na sudionike financijskog tržišta.

4.2 Zahtjevi za izvješćivanje

8. Nadležna tijela na koja se ove smjernice primjenjuju obvezna su obavijestiti ESMA-u jesu li usklađena ili se namjeravaju uskladiti sa smjernicama, uz navođenje razloga za neusklađenost, i to u razdoblju od dva mjeseca nakon što ESMA objavi smjernice na svim službenim jezicima EU-a, na adresu smk@esma.europa.eu. Ako se odgovor ne dostavi u navedenom roku, smatrat će se da se nadležna tijela nisu uskladila sa smjernicama. Obrazac za izvješćivanje dostupan je na ESMA-inoj internetskoj stranici.
9. Tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka nisu obvezni podnositi izvješće o tome jesu li usklađeni s ovim smjernicama.

5 Smjernice o upravljačkim tijelima u skladu s člankom 45. stavkom 9. i člankom 65. stavkom 3. Direktive MiFID II

5.1 Dovoljna vremenska posvećenost: općenito

10. Tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali bi imati pisanu politiku u kojoj su detaljno navedene funkcije i odgovornosti upravljačkog tijela i u kojoj je ex ante naveden sveobuhvatan opis posla i predviđeno vrijeme koje bi trebalo posvetiti za svaki položaj. Predviđena vremenska posvećenost treba biti prilagođena funkcijama i odgovornostima, uzimajući osobito u obzir okolnost odnosi li se ono na izvršni ili neizvršni položaj.
11. Kada je osoba izabrana za člana upravljačkog tijela, predviđeno bi vrijeme koje bi trebalo posvetiti za položaj trebalo zabilježiti u pisanom obliku te bi tržišni operater ili pružatelj

usluga dostave podataka trebao od potencijalnog člana zatražiti da u pisanom obliku potvrdi da on ili ona može zadaći posvetiti tu količinu vremena, uključujući mogućnost posvećivanja dodatnog vremena kada tržišni operater ili pružatelj usluga dostave podataka prolazi kroz razdoblje posebno povećane aktivnosti. Stvarno imenovanje na položaj ne bi trebalo uslijediti bez takve pisane potvrde potencijalnog člana.

12. Kada je osoba izabrana u upravljačko tijelo tržišnog operatera koji je značajan u pogledu svoje veličine, unutarnje organizacije te prirode, opsega i složenosti svojih poslova, ta bi osoba trebala u pisanom obliku potvrditi da su on ili ona usklađeni s ograničenjima broja direktorskih funkcija utvrđenima u članku 45. stavku 2. točki (a) Direktive MiFID II.
13. Potencijalni bi članovi trebali tržišnom operateru ili pružatelju usluga dostave podataka pružiti informacije o sljedećem:
 - a. direktorskim funkcijama u drugim financijskim i nefinancijskim društvima, uključujući i kada djeluju u ime pravne osobe ili kao zamjenik kojeg je član upravljačkog tijela imenovao da sudjeluje na sastancima;
 - b. direktorskim funkcijama u organizacijama koje nemaju pretežno komercijalne ciljeve;
 - c. drugim funkcijama i profesionalnim djelatnostima unutar i izvan financijskog sektora koje su relevantne u pogledu potrebne vremenske posvećenosti; i
 - d. prirodi svojih odgovornosti na temelju bilo koje od prethodnih točaka.
14. Članovi upravljačkog tijela tržišnih operatera ili pružatelja usluga dostave podataka trebali bi obavijestiti tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka o bilo kojoj bitnoj izmjeni informacija pruženih u skladu s prethodnim stavkom.
15. Evidencije predviđene u odjeljku 5.8 ovih smjernica trebalo bi ažurirati uvijek kada član obavijesti tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka o promjeni u svojim vanjskim profesionalnim funkcijama i/ili uvijek kada tržišni operater ili pružatelj usluga dostave podataka sazna za takvu promjenu. Nakon toga bi tržišni operater ili pružatelj usluga dostave podataka trebao ponovno ocijeniti sposobnost člana u svjetlu zahtijevane vremenske posvećenosti.
16. Odbor za imenovanje (ako je uspostavljen) ili upravljačko tijelo u svojoj nadzornoj funkciji trebali bi uzeti u obzir ukupnu vremensku posvećenost koju su članovi upravljačkog tijela iskazali, i to koristeći se nazočnošću na sastancima upravljačkog tijela kao jednim od pokazatelja vremenske posvećenosti.

5.2 Dovoljna vremenska posvećenost: izračun broja direktorskih funkcija

17. Kada direktorska funkcija istovremeno uključuje i izvršne i neizvršne odgovornosti, tu direktorsku funkciju bi trebalo smatrati funkcijom izvršnog direktora.
18. Kada se više direktorskih funkcija smatra jednom direktorskom funkcijom na temelju članka 45. stavka 2. točke (a) treće podtočke Direktive MiFID II (direktorske funkcije u istoj grupi ili poduzećima u kojima tržišni operater posjeduje kvalificirani udjel), tu jednu direktorsku funkciju trebalo bi smatrati jednom funkcijom izvršnog direktora kada uključuje barem jednu funkciju izvršnog direktora. Inače bi ju trebalo smatrati jednom funkcijom neizvršnog direktora.
19. Sve direktorske funkcije u subjektima u kojima tržišni operater ima kvalificirani udio smatraju se jednom direktorskom funkcijom. Tu jednu direktorsku funkciju trebalo bi dodati direktorskoj funkciji u tržišnom operateru.
20. Sve direktorske funkcije u društvima kćerima u istoj grupi i direktorska funkcija u tržišnom operateru smatraju se jednom direktorskom funkcijom.
21. Kada društva kćeri u istoj grupi imaju kvalificirane udjele u drugim subjektima, direktorske bi funkcije u tim subjektima trebalo smatrati jednom zasebnom direktorskom funkcijom. Posljedično tome, direktorske funkcije u društvima kćerima i direktorske funkcije u tržišnom operateru trebalo bi smatrati jednom direktorskom funkcijom, a direktorske funkcije u subjektima drugom zasebnom direktorskom funkcijom.
22. Direktorske funkcije u organizacijama koje nemaju pretežito komercijalne ciljeve ne bi trebalo uzeti u obzir prilikom izračunavanja broja direktorskih funkcija. Međutim, takve aktivnosti trebalo bi uzeti u obzir prilikom procjene vremenske posvećenosti dotičnog člana.
23. Organizacije koje nemaju pretežito komercijalne ciljeve uključuju:
 - a. dobrotvorne organizacije;
 - b. druge neprofitne organizacije; i
 - c. subjekte osnovane s isključivom svrhom upravljanja privatnim gospodarskim interesima člana upravljačkog tijela pod uvjetom da ne zahtijevaju svakodnevno upravljanje.

5.3 Znanje, vještine i iskustvo

24. Tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali bi osigurati da njihovo upravljačko tijelo kao cjelina ima sposobnost rukovođenja koja je potrebna za izvršavanje njihove funkcije i dužnosti te dostatno razumijevanje djelatnosti društva i rizika povezanih s tim djelatnostima, ovisno o veličini upravljačkog tijela. Prilikom ocjene kolektivne prikladnosti svojeg upravljačkog tijela, tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali bi razmotriti barem sljedeća područja znanja i stručnosti:
- a. svaku bitnu aktivnost tržišnog operatera / pružatelja usluga dostave podataka;
 - b. financijsko računovodstvo i izvještavanje;
 - c. strateško planiranje;
 - d. upravljanje rizicima;
 - e. praćenje usklađenosti i unutarnju reviziju;
 - f. informacijsku tehnologiju i sigurnost;
 - g. lokalna, regionalna i globalna tržišta, ovisno o slučaju;
 - h. regulatorno okruženje; i
 - i. upravljanje međunarodnim i nacionalnim grupama i rizicima povezanim sa strukturama grupe, ako je primjenjivo;
25. Na pojedinačnoj razini, potencijalni članovi upravljačkog tijela trebali bi biti upoznati s aktualnim aktivnostima tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka kao i s povezanim rizicima, sustavima upravljanja tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka, potencijalnim položajem i odgovornostima, te, ako je primjenjivo, strukturom grupe na razini razmjernoj svojim odgovornostima. To uključuje odgovarajuće razumijevanje onih područja za koje pojedinačni član nije izravno odgovoran, već je kolektivno odgovoran zajedno s drugim članovima upravljačkog tijela.
26. Što se tiče obrazovanja, u obzir bi trebalo uzeti razinu i profil obrazovanja te odnosi li se ono na financijske usluge i djelatnosti ili bilo koje drugo relevantno područje znanja koje je gore opisano (financijsko računovodstvo i izvještavanje, strateško planiranje i tako dalje). U tu bi svrhu tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali u obzir uzeti i teoretsko znanje i vještine stečene u okviru obrazovanja i osposobljavanja kao i praktično iskustvo koje je potencijalni član stekao u okviru prethodnih zanimanja.

27. Što se tiče praktičnog iskustva, u obzir bi trebalo uzeti praktično i profesionalno iskustvo koje je stečeno u okviru rukovoditeljskog položaja tijekom dovoljno dugog razdoblja. Kratkotrajne ili privremene položaje može se uzeti u obzir prilikom procjene, no obično oni nisu dostatni da bi se na njima zasnivala potrebna stručnost.

5.4 Poštenje i savjesnost

28. Prilikom ocjene poštenja i savjesnosti potencijalnog člana svojeg upravljačkog tijela, tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali bi zatražiti i provjeriti točnost dokumenata navedenih u članku 4. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2017/571 od 2. lipnja 2016. o odobrenjima za rad, organizacijskim zahtjevima i objavljivanju transakcija za pružatelje usluga dostave podataka³ te bi u obzir trebali uzeti osobito:
- a. je li potencijalni član bio predmet negativne odluke u bilo kojem postupku disciplinske prirode koji je pokrenulo regulatorno tijelo ili državno tijelo ili je li član predmet bilo kojeg takvog postupka koji još nije završen;
 - b. je li član bio predmet negativnog sudskog nalaza u građanskim postupcima pred sudom u vezi s pružanjem financijskih usluga ili usluga dostave podataka ili zbog nepravilnosti ili prijevare u upravljanju poslovanjem;
 - c. je li član sudjelovao u upravljačkom tijelu subjekta koji je bio predmetom negativne odluke ili kazne izrečene od strane regulatornog tijela ili kojem je regulatorno tijelo oduzelo registraciju ili odobrenje za rad;
 - d. je li regulatorno tijelo članu odbilo pravo obavljanja aktivnosti za koje je potrebna registracija ili odobrenje za rad;
 - e. je li član sudjelovao u upravljačkom tijelu subjekta nad kojim je bio pokrenut stečajni postupak ili postupak likvidacije dok je ta osoba bila zaposlena u tom subjektu ili u razdoblju od godinu dana nakon što je toj osobi prestao radni odnos u tom subjektu;
 - f. je li člana stručno tijelo novčano kaznilo, suspendiralo, zabranilo mu bavljenje djelatnošću ili podvrgnulo drugim sankcijama u vezi s prijevarom, pronevjerom ili u vezi s pružanjem financijskih usluga ili usluga dostave podataka; ili

³ Delegirana uredba Komisije (EU) 2017/571 od 2. lipnja 2016. o dopuni Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za izdavanje odobrenja za rad, organizacijske zahtjeve i objavljivanje transakcija za pružatelje usluga dostave podataka (SL L 87, 31.3.2017., str. 126.).

- g. je li članu bilo zabranjeno djelovati u svojstvu direktora, je li mu bilo zabranjeno djelovati u bilo kojem rukovodećem svojstvu, je li mu otkazan ugovor o radu ili izbor na drugu funkciju unutar subjekta kao posljedica prekršaja ili zlouporabe.
29. Članovi upravljačkog tijela trebali bi odmah izvijestiti tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka o bilo kojoj gore navedenoj okolnosti radi ponovne procjene svoje prikladnosti.
30. Trebalo bi uzeti u obzir mjerodavne kaznene i upravne evidencije koje se vode na temelju nacionalnog prava, uzimajući u obzir vrstu osuđujuće presude ili optužnice, razinu žalbe, određenu kaznu, dosegnutu fazu sudskog procesa i učinak svih rehabilitacijskih mjera. U obzir bi trebalo uzeti okruženje, uključujući olakotne okolnosti, okolnosti utvrđene po službenoj dužnosti i težinu bilo kojeg prijestupa ili upravne ili nadzorne radnje, razdoblje i ponašanje člana od prijestupa ili upravne ili nadzorne radnje te relevantnost prijestupa ili upravne ili nadzorne radnje za funkciju.

5.5 Neovisnost

31. Članovi ili potencijalni članovi upravljačkog tijela tržišnog operatera/pružatelja usluga dostave podataka trebali bi utvrditi i upravljačkom tijelu prijaviti svaku okolnost koja može dovesti do sukoba interesa koji može negativno utjecati na njihovu sposobnost neovisnog i objektivnog obavljanja dužnosti te ih podvrgnuti neprimjerenom utjecaju zbog:
- a. osobnih, profesionalnih ili ekonomskih odnosa s drugim osobama (kao što su dioničari tržišnog operatera ili dotičnog pružatelja usluga dostave podataka ili konkurentskog tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka);
 - b. prošlih ili sadašnjih položaja;
 - c. osobnih, profesionalnih ili ekonomskih odnosa s drugim članovima upravljačkog tijela ili višim rukovoditeljima (ili drugim subjektima u grupi);
 - d. drugih ekonomskih interesa (na primjer, zajmova društvu člana ili potencijalnog člana); ili
 - e. drugih interesa, uključujući obiteljske interese koji mogu dovesti do stvarnog sukoba interesa.
32. Utvrđivanje okolnosti koje mogu dovesti do sukoba interesa opisanih u prethodnom stavku trebalo bi obuhvatiti barem sljedeće:
- a. je li član ili potencijalni član dioničar ili je bio dioničar, čiji udio doseže ili prelazi 5 % glasačkih prava tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka, ili je

službenik dioničara ili je bio službenik dioničara, čiji udio doseže ili prelazi 5 % glasačkih prava tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka, ili je na drugi način izravno povezan ili je bio povezan s takvim dioničarem;

- b. je li član ili potencijalni član zaposlen ili je prije bio zaposlen u posljednjih 18 mjeseci u izvršnom svojstvu kod tržišnog operatera / pružatelja usluga dostave podataka ili drugog subjekta grupe tržišnog operatera / pružatelja usluga dostave podataka;
 - c. je li član ili potencijalni član nalogodavac ili je unutar 18 mjeseci bio nalogodavac značajnog profesionalnog savjetnika ili značajnog konzultanta tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka ili drugog subjekta iz grupe tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka, ili zaposlenik koji je značajno povezan s pruženom uslugom;
 - d. za upravljačko tijelo tržišnih operatera, je li član ili potencijalni član ili je unutar 18 mjeseci bio dioničar čiji udio doseže ili prelazi 5 % glasačkih prava ili član upravljačkog tijela društva koje je uvršteno na to tržište;
 - e. je li član ili potencijalni član značajan dobavljač ili klijent ili je bio značajan dobavljač ili klijent tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka ili drugog subjekta iz grupe tržišnog operatera / pružatelja usluga dostave podataka, ili službenik značajnog dobavljača ili klijenta ili je na drugi način izravno ili neizravno povezan s njime; i
 - f. ima li član ili potencijalni član, ili je običavao imati bilo kakav drugi značajan ugovorni odnos s tržišnim operaterom / pružateljem usluga dostave podataka ili drugim subjektom iz grupe tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka, osim u svojstvu člana upravljačkog tijela.
33. Upućivanja u prethodnom stavku na „tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka” obuhvaćaju i tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka čiji je osoba član ili potencijalni član te također konkurentskog tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka.
34. Postojanje okolnosti koja može dovesti do sukoba interesa automatski ne sprječava člana ili potencijalnog člana da sudjeluje u upravljačkom tijelu tržišnog operatera ili pružatelja usluga dostave podataka. Prije imenovanja tržišni operater / pružatelj usluga dostave podataka trebao bi procijeniti svaku okolnost koja može dovesti do sukoba interesa ili stvarne sukobe interesa, osobito uz niže opisanu politiku upravljačkog tijela o upravljanju sukobom interesa te odlučiti, ako je prikladno, o mjerama ublažavanja. Nakon imenovanja trebalo bi otkriti svaku novu okolnost koja može dovesti do sukoba interesa ili novi stvaran sukob interesa te bi upravljačko tijelo trebalo odobriti mjere ublažavanja.

35. Upravljačko tijelo tržišnih operatera i pružatelja usluga dostave podataka trebali bi imati službenu pisanu politiku upravljanja sukobom interesa i objektivni postupak za usklađivanje radi provedbe politike. Ta politika trebala bi sadržavati barem sljedeće:
- dužnost člana da što je više moguće izbjegava aktivnosti koje mogu stvoriti sukob interesa;
 - primjere u kojima sukobi mogu nastati u vezi sa svojstvom člana upravljačkog tijela;
 - strog postupak provjere i odobravanja koji članovi trebaju slijediti prije nego što se upuste u određene aktivnosti (kao što je sudjelovanje u drugom upravljačkom tijelu) tako da se osigura da takva aktivnost ne stvara sukob interesa;
 - dužnost člana da odmah otkrije svako pitanje koje može dovesti ili je već dovelo do sukoba interesa, posebno uvažavajući gore opisane okolnosti;
 - dužnost člana da se suzdrži od glasanja o svakom pitanju kod kojega član može biti u sukobu interesa ili kod kojega objektivnost člana ili njegova sposobnost pravilnog ispunjavanja dužnosti u odnosu na tržišnog operatera / pružatelja usluga dostave podataka može na drugi način biti ugrožena;
 - prikladne postupke za transakcije s povezanim stranama tako da se one obavljaju po tržišnim uvjetima; i
 - način na koji će upravljačko tijelo postupati u slučaju neusklađenosti s politikom.
36. Upravljačko bi tijelo trebalo osigurati da se javno objave politike upravljanja sukobom interesa koje je usvojio tržišni operater i pružatelj usluga dostave podataka. Nacionalna nadležna tijela obavještavaju se o svim značajnim sukobima interesa i mjerama ublažavanja koje je upravljačko tijelo utvrdilo odnosno poduzelo.

5.6 Odgovarajući ljudski i financijski resursi namijenjeni obuci i osposobljavanju članova upravljačkog tijela tržišnih operatera

37. Pojedinačni članovi upravljačkog tijela tržišnih operatera trebali bi biti i ostati, uključujući kroz osposobljavanje, prikladni za svoj položaj. Tržišni operateri trebali bi utvrditi politiku za obuku članova svojeg upravljačkog tijela. Tržišni operateri trebali bi omogućiti da članovi stalno budu u mogućnosti razumjeti aktivnosti tržišnog operatera, njegovu strukturu, poslovni model, profil rizika, regulatorno okruženje i sustave upravljanja kao i ulogu koju članovi imaju u njima. Tržišni operateri trebali bi također predvidjeti odgovarajuće opće i, ako je prikladno, pojedinačno prilagođene programe osposobljavanja kako bi osigurali da se sve članove redovito osposobljava. Politikom osposobljavanja trebalo bi također poticati svijest o raznolikosti u upravljačkom tijelu.

38. Politiku osposobljavanja upravljačko bi tijelo trebalo usvojiti u okviru svoje nadzorne funkcije. Upravljačko bi tijelo trebalo obuhvaćati odbor za imenovanja ako je isti osnovan.
39. Politikom osposobljavanja trebalo bi utvrditi sljedeće:
 - a. ciljeve obuke i osposobljavanja za upravljačko tijelo, zasebno za upravljačku i nadzornu zadaću te, gdje je prikladno, posebne položaje ovisno o njihovim posebnim odgovornostima i uključenosti u odbore;
 - b. odgovornosti za razvoj detaljnog programa osposobljavanja;
 - c. dostupne financijske i ljudske resurse kako bi se osiguralo da se obuka i osposobljavanje može organizirati u skladu s politikom; i
 - d. jasan postupak za svakog člana upravljačkog tijela da zatraži obuku ili osposobljavanje.
40. Politiku i programe osposobljavanja treba ažurirati i uzeti u obzir promjene u upravljanju, strategiji i obuhvaćenim proizvodima te druge odgovarajuće postupke kao i izmjene mjerodavnih propisa i tržišnih kretanja.
41. Tržišni operateri trebali bi koristiti postupke procjene radi provjere učinkovitosti obavljenog osposobljavanja.

5.7 Raznolikost

42. Tržišni operateri bi trebali, ovisno o prirodi, opsegu i složenosti svoje aktivnosti, uspostaviti politiku zapošljavanja i raznolikosti kako bi se osiguralo da se pri odabiru članova upravljačkog tijela u obzir uzme širok raspon kvaliteta i kompetencija. U tu bi svrhu njome trebalo utvrditi konkretne ciljeve u pogledu raznolikosti.
43. Tržišni operateri trebali bi utvrditi cilj za zastupanje nedovoljno zastupljenog spola.
44. U politici zapošljavanja i raznolikosti trebalo bi se, u najmanju mjeru, uzimati u obzir obrazovanje i profesionalno iskustvo, spol, dob i geografsko podrijetlo kako bi bila zastupljena različita stajališta i iskustva. Ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo, u politiku raznolikosti trebala bi biti uključena raznolikost u pogledu zemljopisnog podrijetla u slučaju da tržišni operater djeluje u više od jedne države.
45. Ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo, politikom zapošljavanja i raznolikosti može se utvrditi zastupljenost zaposlenika u upravljačkom tijelu kako bi se unijela različita perspektiva i stvarno poznavanje i iskustvo u pogledu aktivnosti koje tržišni operater obavlja.

46. Postupcima za odabir koje provode tržišni operateri trebalo bi se osigurati da se na kandidate za članove njihovih upravljačkih tijela koji su u užem izboru primjenjuje barem jedno od prethodno opisanih područja raznolikosti koje trenutačno nije prisutno u upravljačkom tijelu. Članove upravljačkog tijela tržišni operateri ne bi trebali odabirati s isključivom svrhom povećanja raznolikosti na štetu kolektivnog funkcioniranja i prikladnosti upravljačkog tijela ili uz negativan utjecaj na prikladnost pojedinačnih članova upravljačkog tijela.
47. Pružatelji usluga dostave podataka mogu primjenjivati prethodne smjernice na raznolikost osobito kada su vrsta, opseg i složenost njihovih aktivnosti i veličina njihovog upravljačkog tijela usporedivi s vrstom, opsegom i složenošću tržišnog operatera.

5.8 Vođenje evidencija

48. Ne dovodeći u pitanje mjerodavne propise o zaštiti podataka, tržišni operateri i pružatelji usluga dostave podataka trebali bi barem pet godina evidentirati i čuvati na trajnom mediju te na zahtjev nacionalnog nadležnog tijela stavljati na raspolaganje barem sljedeće:
 - a. pisanu politiku u kojoj su detaljno navedene funkcije i odgovornosti upravljačke funkcije;
 - b. potvrdu u pisanom obliku potencijalnog člana o njegovoj/njezinoj sposobnosti da ispuni zahtjeve položaja;
 - c. informacije koje je član ili potencijalni član upravljačkog tijela pružio u vezi s drugim direktorskim funkcijama, pozicijama ili profesionalnim djelatnostima koje bi mogle utjecati na njegovu/njezinu sposobnost da upravljačkom tijelu posveti dovoljno vremena;
 - d. informacije koje je član ili potencijalni član upravljačkog tijela pružio u vezi sa svojim znanjem, vještinama i iskustvom;
 - e. procjenu u vezi s kolektivnim znanjem, vještinama i iskustvom upravljačkog tijela;
 - f. evidencije koje su dane ili pribavljene u vezi s ocjenom poštenja i savjesnosti člana ili potencijalnog člana upravljačkog tijela;
 - g. evidencije koje su dane ili pribavljene u vezi s ocjenom neovisnosti člana ili potencijalnog člana upravljačkog tijela;
 - h. pisanu politiku upravljanja sukobom interesa i relevantan postupak za usklađivanje radi provedbe politike;

- i. javnu objavu i/ili informacije za nadzornike o politikama upravljanja sukobom interesa i značajnim sukobima interesa;
- j. politiku tržišnih operatera za obuku i osposobljavanje članova upravljačkog tijela;
- k. politiku zapošljavanja i raznolikosti; i
- l. evidencije o postupcima odabira povezanim sa zahtjevima sadržanim u ovim smjernicama.